

[Miljøministeren.]

lægning af produktionen af „nye“ enheder — eventuelt kan medføre nedlæggelse af arbejdspladser. Samtidig kan der, som nævnt, blive skabt betydelige beskæftigelsesmuligheder, spredt over et stort antal virksomheder. Det er derfor vigtigt, at skabelsen af arbejdspladser gennem øget genanvendelse bliver tidsmæssigt afstemt med den omlægning, der i første omgang ellers kunne medføre nedgang i beskæftigelsen.

Almindelige problemer.

Inden jeg omtaler nogle materialer, som kan genanvendes i større omfang, vil jeg fremdrage nogle generelle problemer ved øget genanvendelse.

Det, vi i dag betragter som affald, indeholder en del materialer, som kan bruges igen. Genanvendelse er betegnelsen for de processer, der indsamler og bearbejder disse materialer, så de atter kan anvendes som råvarer eller halvfabrikata.

Genanvendelse er således en del af et kredsløb, idet de producerede materialer skal kunne afsættes og forbruges. En forøget genanvendelse forudsætter derfor planlægning og koordinering af indsamling, forarbejdning og afsætning. Man kan ikke forvente, at erhvervslivet udbygger de processer, der skal oparbejde de genanvendelige materialer, hvis der ikke sikres en jævn strøm af råvarer og en rimelig udsigt til, at produkterne kan sælges. Man kan også disponere forkert i indsamlingsleddet, hvis man ikke samtidig planlægger, hvad der skal ske med de indsamlede materialer. For eksempel kan utilstrækkelig planlægning og koordinering af hele kredsløbet have medvirket til de seneste års svingninger i markedspriser og afsætningsmuligheder for returpapir. Det må være samfundets opgave at sikre, at kredsløbene fungerer, således at der ikke opstår flaskehalse under indsamlingen og forarbejdningen af de materialer, der skal genanvendes.

En øget genanvendelse kan også vanskeliggøres af, at forskellige sektorer i samfun-

det traditionelt planlægger deres aktiviteter ud fra interne økonomiske overvejelser. En virksomheds produktudformning eller en forbrugers varevalg finder således ofte sted uden hensyn til, hvordan affaldsbehandling og deponering påvirkes heraf. Dette kan føre til beslutninger, som er uheldige, set fra et samfundsmæssigt synspunkt. Man kan eksempelvis nævne, at nye typer trykfarver kan medføre, at kendte metoder til afsværtning af papir ikke længere kan fungere. Når papiret således ikke kan genanvendes, kan de øgede omkostninger ved affaldsbehandlingen overstige besparelsen i trykprocessen. Hertil kan yderligere komme omkostningsstigninger, når returpapiret skal erstattes af importeret, frisk papirmasse.

Dette eksempel viser også, at der kan blive udviklet nye produkter, som er vanskelige at genanvende. Et ønske om at spare ressourcer gennem en øget genanvendelse kan derfor medføre et behov for en højere grad af produktindseende og eventuelt produktkontrol fra samfundets side.

Det kan endvidere være vanskeligt at indsamle materialer til genanvendelse, når disse er spredt hos et meget stort antal forbrugere, som kan skille sig af med dem ved at smide dem ud. Som eksempel kan nævnes, at der sidste år i Danmark blev brugt over en million små kviksølvbatterier i høreapparater, regnemaskiner og anden elektronik. Disse batterier bliver i stort omfang smidt ud efter brugen. Dette er på én gang et resource- og forureningsproblem, som kunne løses ved genanvendelse. En forøget genanvendelse forudsætter således et samspil mellem en række sektorer i samfundet. Dette samspil må forudses i et vist omfang at skulle styres fra samfundets side. I modsat fald risikerer man, at de samfundsmæssige fordele ved øget genanvendelse forsvinder.

Genanvendelse kan gennemføres på mange forskellige måder og med vidt forskellige konsekvenser for forbrugerne, for affaldsbehandlingen og for erhvervslivet. I USA har man gennem „The Resources Recovery Act“ bl.a. givet mulighed for at støtte un-